

EDV, tá hann fer inn á virkið, so eisini aftaná, at hann hevur verið gjøgnum maskinurnar. Hetta verður gjørt fyri at máta úrtøkuna. Síðani fer fiskurin beinleiðis inn á reinskeriborðini. Tá hann kemur frá reinskeringini verður hann aftur kodaður inn á EDV.

Síðani verður hann pakkaður, og aftaná tað verður hann aftur kodaður inn á EDV fyri at hava eina muna goða gongslustyring.

— Hvørjir eru so fyrimumir og vansarnir við EDV?

— Fyrimumurin er fyri tað fyrsta, at vit beinanvegin undir framleiðsluni kunnu siga, at henda og henda maskinan sker ikki nógv væl. Okkurt er galið og okkurt má gerast alt fyri eitt. Vit eru tí forir fyri at stöðga maskinuni og seta smíðirnar til at bota um skeringina.

— Hendir tað oftani?

— Eg vil ikki siga hvønn dag, men oftani er tað.

— Hvat kann ta vera galið við maskinuni?

— At ein knivur er ókvassur, at hann er brotin ofsr.

— Hvussu var fyrr?

— Tá kundi ein ikki fyrr enn nakrir dagar vóru farnir siggja og siga, hvat var galið við maskinuni.

Fylgja vit síðani gongdini av fiskinum og skulu siga, hvørjir fyrimumir eru við EDV, ja so er tað reinskeringin. Har verður oftani sagt, at tvít brúka reinskeringina til at kontrollera fólk við. Til tað vil eg siga avgjört nei. Vit hava ikki eftirlit við nokrum arbeiðsfólki, tí øll arbeiðsfólkini her eru timalont. Men tað vit gera er at kanna, hvussu væl ella illa dugur viðkomandi at skera. Sker hon ov nógv burtur ella annað? Vit tosa so við kvinnuna og kanska vit koma til ta niðurstöðu, at tað liggur ikki so væl fyri hjá henni ella henni at skera, men ta liggur kanska betri fyri at pakka.

Hegni skal til

— Skal nógv hegni til at skera?

— Tað skal tað so avgjört.

Hartmann Hansen kvessir knivarnar

Vit hava konufólk sum skera 17 kilo um tíman, og vit hava aðrar, sum skera 90 kilo um tíman. Siga vit, at meðal á einum virki er 40 til 50 kilo um tíman fyri tosk og hýsu, so er tað nógv undir miðal at liggja uppá 17.

— Hvat gera tit í slíkum fori?

— Vit mugu tosa við kvinnuna og royna at visa henni á, hvar tað bílar. Kanska hon verður flutt til annað arbeiði.

— Verður hetta ikki gjørt fyri at fæa tær at arbeiða sum mest?

— Tað trúgvi eg ikki uppá. Tað er meira fyri at finna frá til, hvørji arbeiði fólk eigna seg best til á virkinum.

— Hverur nakar klagað um hetta?

— Tað hevur eingin gjørt. Eg havi ongan hoyrt siga, at tað verður lagt trýst á arbeiðstólk frá leiðsluni, um at nú skal meira og meira faast burturur.

Vita ikki

— Hvat so við teimum, sum hava skrivað um hetta í bløðunum og havt at leiðsluni á virkinum?

— Eg haldi, at talan mangan er um fólk, sum ikki vita, hvat fyriferst á einum flakavirki. Talan er um pástándir. Eg haldi fólk bálndar saman eitt EDV-tól á einum flakavirki og ein stóran data-sentral á einum sjúkrahúsi, banka o.l., har tað ber til at fáa upplýsingar um arbeiðsfólk. Eg vil siga, at reinskeringin er tað einasta staðið har tað á einum flakavirki kann máta — sum sekundera máting — hvat gjørt verður.

Tað snýr seg harafturimóti í reinskeringini, at vita, hvat fiskur fer burt og harnaest, um fólkid dugur at skera. Vit hava domi, um at vit hava flutt eina vánaliga reinkser-ikvinnu til pakking og fingið eina fráliga pakkikvinnu burturur.

— So kemur tað sekundera, at eg skal sita inni í skrivstovu og siggja, at tann og tann kvinnan sker bert 18 kilo. Tað hevur to óngantið verið brúkt til annað, enn at

ein hevur spurt, hvat ið bagir, tá tað hevur gingið ov vánaligt.

— Hvussu nógv hevur tað at siga fyri virkið, at tit kunnu fylgja við úrtøkuni og bota um, har hon er ov litil?

— Tað hevur ómetaliga stóran týdning at kunna fylgja við fyri peningaliga úrslitið. Tað er skjótt at missa nógvir krónur.

Økt um úrtøkuna við EDV

— Hava tit merkt mun í úrtøkuni, nú tit hava fingið EDV?

— Avgjört. Vit hava bert havt EDV í eitt ár, so tað er trupult at koma við nokrum tali. Men eg vil meina, at vit hava økt um úrtøkuna við tveimum prosentum við at taka EDV í nýtslu. Hetta merkir so eina meirinntøku uppá 2 til 2,5 mill. kr.

— Hvussu nógv hevur EDV kostar tykkum?

— Umleið eina halva mill. kr.

— Hvør eigur Tvøroyrar flakavirki?

— Kommunan og fólkid í bygðini. Teir flestu íbúgv-arnir eiga ur 500 kr. og meira í virkinum. Vit gjørdur eisini tað i tvey ar, at fólkid á virkinum frivilliga rindaði i tvey ar 4% og starvsfólkid 6% í partapeningi av lønini. Soleiðis at fólkid eigur virki. Landsstýrið eigur eisini i virkinum.

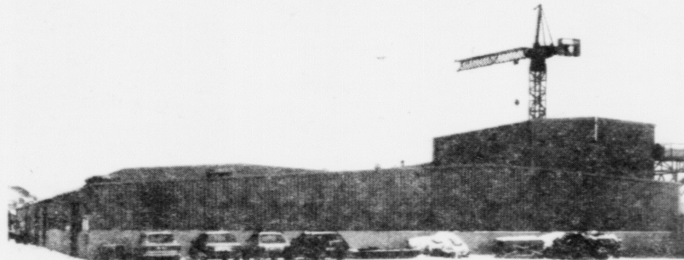
— Var tað ikki einaferð tosað um, at fólk vóru tvingað at seta pening í virkið?

— Tað var tosað um tað. Men hetta var heilt og fult frivillugt. Aðrastaðni í landinum var hetta eisini gjørt men har við tvang.

Mugu samarbeiða

— Samarbeiði millum flakavirki. Hvat hevur tú at siga til tann spurningin?

— Eg haldi tað gongur betri og betri. Tá eg byrjaði fyri seks árum síðani, fekk ein-varhugan av, at flakavirkin sinámillum kappaðust. Men hugsa virkin seg um, so er greitt, at vit eru ikki konkurentar.

Kann nu arbeiða 11.000 tons av ræveru um árið. Vesturstíðan av Tvøroyrar flakavirki

— Tit selja mest sum allan fiskin gjøgnum Fiskasøluna. Nu hevur nógv verið tosað um saltfisk og um millumlið. Vit vita, at fiskasøla selur stóran part av saltfiskinum sum eisini til framleiða til donsku fyrirkøna Dan-Cod, sum síðani selur hann víðari til Italia og onnur lond. Er hetta rætti sölupolitikkurin?

— Tað haldi eg avgjört ikki.

— Kundu vit ikki sjálvir selt henda fisk beinleiðis til keyparan?

— Ju, eg dugi ikki at siggja, hvi vit ikki kunna tað. Men vit hava so eitt sölufelag í Føroyum, har tað arbeiða 30–50 fólk, og har tað burt eru ein ella tveir solumenn.

Fleiri seljarar

— Meinat tú, at Fiskasolan átti at havt fleiri seljarar.

— Eg haldi at tað áttu at verið fleiri fólk at selja fiskin, heldur enn at latið aðrar selja fiskin fyri okkum. Tað er møguligt, at ein kann siga, at vit ikki kunnu gera eitt betri arbeiði enn t.d. Dan-Cod, men so kann ein spyrja: kunnu vit ikki gera tað líkagott? Tað er ein spurningur.

Eg eri visur í, at Dan-Cod selur ikki fisk fyri okkum, tí teir eru goðir vinir við okkum, men tí teir vinna pengar av tí. Teir pengarnir kundu vit vunnið meira. Eg dugi ikki at siggja nakra aðra loysn.

— Nú hava tit bátar, ið fiska á djúpum vatni serliga. Tá Rankin kom varð sagt m.a. í Dagblaðnum, at hesin als ikki fór at bera seg!

— Okkurt av bløðunum segði um Rankan, at hann hevði ikki betri møguleikar enn eitt kavablað í helviti. Eg haldi, at kavablaðið hevði smeltað skjótari í muninum á tí manni, sum skrivaði hetta enn í helviti. Tá tað hevur víst seg, at tað hevur gingið heilt væl hjá Rankanum. Allir spáðamennir vit høvdu um Rankan eru vorðir veruleiki.

Rætt gjørt — á Tvøroyri

Tað visir seg, at tað mesta, sum er bygt upp her á Tvøroyri hevur fingið abroislar frá avisum monnum. Tá Suðringur kom, tá Rankin kom og tá flakavirkið skuldi útbyggjast. Sagt var um plássið her suðuri, at tað var rætt og slætt orskapur at royna hesar nýggju leiðir.

Tóraldur Hammerfoss leggur í flakamaskinuna

Men tað hevur so kortini víst seg, at teir somu menn, sum hava sagt, hvussu stóru orskapur hetta hevur verið, nú vilja gera júst tað sama. Tosa um at byggja bátar sum í 1985 kosta millum 60 og 80 mill. kr. á somu stödd sum Rankin. Og nógvir ringja higar at spyrja, hvussu tað er við Rankanum, tí allir hava uppdagað, at tað er tað einasta rætta at byggja bátar á somu stödd sum Rankin.

Eg vil tí siga, at tað, sum er gjørt á Tvøroyri seinastu árin er beint, tí tað er tað, sum allir hinir ynska sær í dag, at teir longu høvdu gjørt — tvs. fyrst við byggingini av Suðringi, síðani við utbyggingini av flakavirkinum og at enda við byggingini av Rankanum.

— Kann ein ikki eisini siga, at tit hava verið eitt slag av almennum eksperimenti, við tað at tit eru teir, sum hava troystið djúpa vatnið?

— At byrja við — og tað er eingin, sum ikki torir at siga tað í dag, tá varð grinið at Mortani Jóhannesen, tá hann tosaði um tað djúpa vatnið.

Men tað visir seg, at tað djúpa vatnið hevur borið frukt við sær, og veruleikin er tann, at tað er tað, sum menn í dag ætla at troysta meira, nú vanliga grunnarnir eru ov nógv troystir.

Goðar vonir

Men hvussu so framtíðin verður er ein annar spurningur. Vit hava so goðar von-

ir um framtíðina.

— Tað er annars rætt, at vit hava verið eitt eksperiment, og tað hevur verið dyrt. Men rætt var at gera okkurt.

— Men um nú onkur vil siga, at tað er ikki rætt at eitt flakavirki satsar uppá fiskaslog, sum ikki eru lonandi at arbeiða, hvi gera tit tað so kortini?

— Ein kann eisini spyrja, um ein kann halda fram við at troysta tey fiskaslog sum tað visindaliga er prógvað ikki er nog mikið til av. Ein kann eisini fara so vítt og spyrja: hvat nú tá eingin fiskur er. Vit eru uppá ein ella annan máta noyddir við at klara okkum við tey fiskaslog, sum eru. Tað er eisini greitt, at vit við tíðini fara at duga betri at viðgera hesi nýggju fiskaslogini.

— Eru onnur fiskaslog á djúpum vatni, sum tit halda vit eiga at troysta umframt kongafisk og blalongu?

— Har er gullakstur, langaspori og ymisk havaslog. Í fjór fingi vit 110 tons av langaspori. Vit kundu eisini tveitt tey út aftur. Men vit toku tey fyri at royna hetta nýggja fiskaslagið.

Eg meini, at her er neyðugt við fleiri kanningum, um hvat kann faast burtur ur slíkum nýggjum fiskaslogum. Tað er mark fyri, hvat eitt virki sjálvt kann gera á hesum øki.

Hvat viðvikur langaspori meini eg, at landið átti at sett ein rimuligan pris fyri hetta fiskaslag. Ein er tannverri oftani ov skjótt at leggja ein avrokningarpis. Og hann er soleiðis, at virkin sum oftast einki fæa burtur ur. Hevði ein biðað við at sett ein avrokningarpis til virkin høvdu eitt betri grundarlag at arbeiða við, so var betri at borið.

— Hvussu við hávinum?

— Vit toku nakad av hávi frá Suðringi í fjór. Tað var so heppið at Birgir Danielsen, fiskasølustjóri var her tá, og eg spurdi hann, hvat vit skuldu gera við hetta. Vit voru samdir um ein pris, og hann segði at tað kundi seljast. Tað er skjótt eitt á síðani, og tað liggur her enn.

Vit fara í komandi Sosialum at tosa við Hiera Mortensen um m.a. goðsking av fiski, um goðskingavirki innan fiskiðnaðin og aðrar spurningar. Eisini fara vit at tosa við arbeiðsfólk á flakavirkinum har.